

sig frugtesløse eller kun givet et tarveligt Resultat, saa at enkelte Lodder endnu henligge bedækkede med Lyng eller magert Græs. Men iøvrigt ere disse Lodder ved Mergling, Dræning og Gødning nu bragte i fortrinlig Kultur og kunne under gunstige Vejrforhold yde en udmærket Afgrøde.

Naar nu det Spørgsmaal opkastes, om der ved Indgaaelsen af de oprindelige Kontrakter, der danne Grundlaget for heromhandlede Arvefæsteforpligtelser, i nogen-
somhelst Henseende af Staten eller dens Repræsentanter er udøvet Uret eller blot udvist Ubillighed mod Arvefæsterne, da maa det jo først og fremmest betragtes som anerkendt fra alle Sider, at Udmarkskommissionen ved Boniteringen af de »tillagte«, raa Jorder ansatte disses Værdi ikke blot efter det Udbytte, paagældende Jorder efter deres Beskaffenhed paa Vurderingstiden kunde give, men tillige efter det Udbytte, Jorderne i opdyrket Stand antoges at kunne yde. Og da nu Arvefæsteafgiften blev fastsat efter denne Beregning af Jordens Værdi, bleve Afgifterne selv med den for de første Aar indrømmede Afgiftsmoderation noget højere end ret og billigt var efter Jordernes daarlige Beskaffenhed ved Arvefæsteforholdets Stiftelse. Det er jo netop paa dette Punkt, at Loven af 9. December 1871 tager Sigte, naar den bestemmer, at de i Medfør af Resolutionen af 6. Maj 1850 underhaanden bortarvefæstede, uopdyrkede Udmarksjorder skulle omboniteres. Kommissionen ser imidlertid ikke rettere, end at denne Ombonitering ikke fuldt ud har udjævnet og ikke har kunnet udjævne det berørte Misforhold. Det ideale Maal havde været at udfinde den Værdi, Jorderne oprindelig havde havt ved Overtagelsen. Men en saadan Opgave var selvfølgelig, efter at der var gaaet over 20 Aar, ganske umulig, og Værdien maatte efter Sagens Natur udfindes efter den Tilstand, hvori Jorderne i Vurderingsøjeblikket forefandt. Men heraf blev Følgen den, at alle de Forbedringer, Jorderne vare undergaaede ved Ejerens Flid, ved hans Arbejde og ved gjorte Bekostninger medførte en Forhøjelse af Vurderingssummen, hvorfor særlig kun den Arvefæster, der lidet eller intet have gjort ved sine Jorder, fik Adgang til Nedsættelse og saaledes høstede Fordel af Omboniteringen, medens den flittige og stræbsomme Arvefæster intet opnaaede. Saaledes har Lov af 9. December 1871 ikke fuldt ud raadet Bod paa den ovenfor de oprindelige Arvefæstere udviste Ubillighed ved Fastsættelsen af Afgifterne af de »tillagte« Jorder.

Hvad dernæst Tillægsafgiften angaar, fremgaar det af foranstaaende. jfr. særlig siden 149—50, at herved foreslaas den Afgift, som Udmarkskommissionen ved Arvefæsteforholdets Stiftelse paalignede den Jord, som Fæsterne efter Kommissionens Opmaaling besad udover Fæstebrevens Paalydende. — Grunden til Tillægsafgiftens Paaligning var den Omstændighed, at Regeringen, støttet af de lokale Myndigheder paa Bornholm, ansaa det for en i sin Tid begaaet Ulovlighed eller Uretmæssighed, naar Fæsterne saaledes vare komne i Besiddelse af større Arealer, end Fæstebrevene lød paa. Efter Regeringens Formening var det ulovlige nærmest at lægge Sandemændene til Last, idet man antog, at disse i de Tider, da Lodderne endnu ikke bleve bortfæstede efter bestemt geometrisk Maal, havde tillagt Fæsterne mere Jord end Fæstebrevene lød paa; desuden henførte man da ogsaa Ulovligheder til Fæsterne selv, idet disse ved den saakaldte »Retning af Gærder« henimod Udmarkerne havde indtaget Jord herfra til Opdyrkning, jfr. Side 143 og 147. Men medens de lokale Embedsmænd — paa Øen antog, at Staten — paa Grund af Fæsternes, gennem 100 Aar eller mere udøvede, fri Dispositionsret over Fæstestederne — hverken havde noget Retskrav paa den Jord, Fæstebrevene lød paa, eller de større Arealer udover denne, hævdede Regeringen dog med megen Styrke det modsatte. — Regeringen søgte imidlertid at opnaa en mindelig Ordning med Fæsterne ved at tilbyde dem et Arvefæste, der paa én Gang skulde omfatte saavel de Jorder, Fæstebrevene udviste, som de »nævnte over-